

RAPOR

Kalkınmada kadının bireysel ve toplumsal rolü paneli

Tarih: 20 Ekim, Perşembe
Saat: 14.00-16.00
Yer: Siirt Üniversitesi Konferans Salonu
Düzenleyen: Güneydoğum Derneği
Destekleyen: Siirt Üniversitesi

Açış konuşmaları: **Duygu Sucuka** - Güneydoğum Der.
Prof. Dr. Recep Ziyadanoğulları - Siirt Ün. Rektörü
Musa Çolak - Siirt Valisi

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Recep Ziyadanoğulları
Siirt Üniversitesi Rektörü

Kalkınmada kadının eğitiminin rolü
Öner Ergenç – 22. Dönem Siirt Milletvekili
Kadın işgücüne katılım oranının kalkınmada rolü
Nihat Eri – 22. Dönem Mardin Milletvekili
Güneydoğu'da kadın istihdamının önündeki engeller ve çözüm önerileri
Esra ÖMÜR – Siirt Üniversitesi Öğr. Gör.
Kadın özgürlüğü ve kalkınma
Rıdvan Söylemez – Türkiye Gençlik Konseyi

*****

Kadın ve kalkınma

Arabistan'da kız çocukları diri diri toprağa gömülürdü. O dönemin Roma-Bizans kültüründe de kadın bir köle gibi kullanılırdı. Fars kültüründe de kadının bir değeri yoktur.

İnsanın eğitimi ele alınırken kadınlarımız eğitimin dışına itildi. Avrupa kadının eğitimine de önem verdiği için gelişti.

Kadın evde çocuğu yetiştiren ilk eğitmandir. Kendisi cahil olan bir kadın çocuğu nasıl eğitsin. Eğitimsiz bir kadının, toplumun kalkınmasında, gelişmesinde çok fazla bir etkisi yoktur.

Kalkınma ekonomik, sosyal, kültürel açıdan gelişmişliktir.

Türkiye bu yılki İnsani Kalkınma Endeksi'nde (HDI) 169 ülke arasında 83. sırada yer aldı. Listenin başında Norveç, Avustralya ve Yeni Zelanda, sonundaysa Zimbabve, Kongo ve Nijer bulunuyor.

Kadının eğitim seviyesi arttıkça istihdama katılım oranı artmaktadır. Ayrıca kadın istihdam oranı %5 artığında ülke yoksulluğunun %15 azaldığı görülmektedir. Bunda en önemli etken çalışan kadının gelirini ailesi için harcaması ve sağlık ve eğitime bu sayede daha çok kaynak aktarılmasıdır. Dolayısıyla kadının eğitimi, kadının işgücüne katılımını artırmada etkiye olduğu kadar ülkenin gelişiminde de anahtar faktördür.

Dünya nüfusunun yarısını (% 49.7) kadınlar oluşturmaktadırlar. Fakat çeşitli nedenlerle kadınlar iş gücünde çok düşük oranlarda temsil edilmektedirler. Kadınların iş gücüne katılımlarının artırılması sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle farklı ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de çeşitli politikalar uygulanarak kadın istihdamı teşvik edilmektedir.

Kadınların iş gücüne katılma oranı 1990'da % 34 civarındayken, 2002 yılında % 27'e, 2004 yılında da % 25'e düşmüştür.

Dünya'da toplam iş gücünün % 40'ını kadınlar oluşturmaktadır. Afrika ülkelerinde bile kadınların iş gücüne katılım oranları Türkiye'den fazladır.

BM verilerine göre Türkiye, kadın iş gücü istihdamı açısından 116 ülke arasında 98'inci ülke olarak çok alt sıralarda yer almaktadır.

Avrupa Birliği ülkelerinde kendi işinin sahibi olan kadınların oranı % 16-40 arasında değişirken, bu oran Türkiye'de % 4'tür.

Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilenlerin %34 ü kadın, %66 sı erkektir. Buna karşılık; kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler arasında kadınların oranı %10 dur.

Güneydoğu'da kadın istihdamının önündeki engeller ve çözüm önerileri

Bugün, Türkiye'nin batı ile doğu bölgeleri arasında gelişmişlik düzeyine baktığımızda, kırsal kesimde kadınların bir bölümünün okuma yazma bilmediği, bebek ölümlerinin yüksek olduğu, kız çocuklarının okula gönderilmediği, kadının iş hayatına katılımın düşük olduğu bilinmektedir. Bu bölgede kadın erkek ayrımcılığı, kadınların kendi hayatları hakkında karar verememesi, toplum içinde birey olarak yerini alamamasına neden olmaktadır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, kadınların, çoğunlukla ücretsiz aile işçisi olarak çalıştıkları ve iktisadi faaliyet koluna göre, tarım ile hizmet sektöründe çalışmalarının yoğun olduğu görülmektedir.

Akraba evliliği, sağlıksız yaşam, terörden dolayı yaşanan göçlerin kadının hayatına etkisi, kadının bedeninin erkek tarafından denetlenmesi, kadın erkek ayrımcılığı, kadının eğitimsizliği, yoksulluğu, törelerin ağır baskısı, sosyal hayata katılamaması gibi sebeplerle, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde kadınlar toplumsal gelişmişlik göstergeleri açısından modern bir toplumun standartlarının çok gerisinde yaşamaktadırlar.

Bu bölgede kadın erkek ayrımcılığı, kadınların kendi hayatları hakkında karar verememesi, toplum içinde birey olarak yerini alamamasına neden olmaktadır. Güneydoğu Anadolu

Bölgesi'nde, geleneksel yapının kadına etkisine baktığımızda, kız çocuklarının okula gönderilmemesi, kadının sosyal hayata katılamaması ve statüsünü düşüren başlık parası uygulaması, kadının cinsiyet ayrımcılığına tabi tutulması bilinen bir gerçektir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, kadınlarımızın yaşam seviyesi ile dünyanın geri kalmış ülkeleri arasında bağlantı kurmamız mümkündür. Bu kadınların ortak noktaları, cinsiyet ayrımcılığına dayanan eğitimsizlik ve kadının yoksulluğudur. Kırsal alandaki yoksul kadınlar, içinde buldukları mahrumiyet açısından, dünyanın en güç durumundaki kesimlerini oluşturmaktadır.

Kız çocuklarıyla, kadınların yaptığı işlerden pek çoğu toplum nezdinde "değersiz" özellik taşımaktadır.

Kadınların karar alma süreçlerine katılımları, erkeklere oranla daha azdır ve aralarında eşitsizliğe yol açmaktadır.

Anne sağlığı açısından, sanayileşmiş ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasındaki en büyük eşitsizlik anne ölüm oranlarında görülmektedir. Doğum ve hamilelikten kaynaklanan kadın ölümleri, gelenekler ve toplumsal yasalar, kız çocuğunu çoğu zaman ikinci sınıf varlık durumuna sokmaktadır. Gıda maddelerinin dağıtımı, ev içi sorumluluklarının paylaşılması, sağlık ve eğitim gibi alanlarda ailenin aldığı kararlar erkek çocukları kollamaktadır.

Geleneksel toplumlarda erken evlilik, kız çocuğuna tek bir gelişme seçeneği gibi gösterilmektedir. Oysa, böyle bir evlilik kız çocuğunun konumunun daha da gerilemesine neden olmaktadır. Çeyizin önemli olduğu toplumlarda, kız çocuk ekonomik açıdan bir külfet gibi görülmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadının aleyhine olduğu yoksul toplumlarda, erkeğe iktisadi hayata katılma ve eve ekmek getiren kişi olma özelliği ile saygı duyulmaktadır.

Kadınlar, hane halkı dışında para kazandıkları zaman, hane halkı içinde ve toplumda itibarları da yükselmektedir. Kadın evin dışında bir ücret kazandığında, ailenin refahına yaptığı katkı daha görünür hale gelmektedir.

Kadınlara sağlanan iş olanaklarının iyileştirilmesi, çalışma yaşamlarında karşılaşılan sorunların minimize edilmesi gerekmektedir.

İstihdamda; kadınların ailelerinden, beklentilerinin başında;

- Çalışmalarına izin vermeleri
- Kararlarına saygı göstermeleri
- Maddi manevi destek vermeleri
- Kadın erkek eşitliğinin olması
- Ailelerinin kendilerine güvenmeleri gelmektedir.

Eğitim sistemiyle, iş gücü piyasası arasında güçlü bağlantı kurulmalıdır.

Kadınların karar alma mekanizmalarında yeterince temsil edilmesinin önü açılmalıdır. Yeterli temsil kadınların çalışma yaşamı, kültürel, sosyal, siyasal haklarının iyileştirilmesinin önünü açacaktır.

İş yerlerinin ihtiyaçlarına göre, kadınlara yönelik kısa süreli meslek kazandırma programları, aktif istihdam tedbirleri alınmalıdır.

1. İş yerlerinde özellikle kadınlara yönelik ayrımcılığa karşı yasalar konulmalı ve uygulanmalıdır.
2. Kadın ve erkekler arasında ücret eşitliği sağlanmalıdır.

3. Üniversiteler, sendikalar, kadın sivil toplum kuruluşları ve belediyelerle, belli aralıklarla iş gücü konferansları düzenlenmeli, kadın ve erkek arasında fırsat eşitliğine dönük çalışmalar yapılmalı ve farkındalık eğitimleri yapılmalıdır.
4. Kadın girişimciliğini artırıcı, kırsal kesimde yaşayan kadınlar için gelir getirici, çalışma koşullarını iyileştirici projeler yapılmalı ve kadınlarımızın kendi yaptıkları ürünlerini pazarlayabileceği kooperatifler kurulmalıdır.
5. Sağlıksız bir kadının, istihdamda yeterince yer alamayacağı bir gerçektir. Genç kızlarımıza akraba evliliklerinin sakıncaları anlatılmalı, beslenme, üreme sağlığı, hamilelik, güvenli annelik konularında bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır.

02.11.2011 – Güneydoğum Derneği